

PRZYWIĄZANY (64) *part praet pass pf*

przywiązany (50), **przywiązany** (14).

W formach złożonych a jasne; w formach niezłożonych -ân; -ân- (2) WujJudConf, SkarŻyw; -an- (1) Leop.

sg m N przywiązany (14), przywiązân (10); ~ (attrib) -any (3); ~ (praed) -ân (10), -any (7); -ân OpecŻyw, FalZioł, GroicPorz, KrowObr (2), WujJud, BudNT, CzechEp, ArtKanc; -any NiemObr (3), OrzJan, LatHar, GosłCast; -ân : -any WujNT (1:1). ◇ G przywiązany(e)go (2). ◇ I przywiązany(m) (1). ◇ f N przywiązana (7), przywiązâna (2); ~ (attrib) -â (2); ~ (praed) -â (5) RejPosRozpr, WujNT (2), SkarKaz, SkarKazSej, -a (2) Leop, SkarŻyw. ◇ A przywiązana (1). ◇ n N przywiązane (8), przywiązano (1); -é (1), -(e) (7); ~ (attrib) -é (4); ~ (praed) -é (3) KrowObr, LatHar, SkarKaz, -o (1) WujJudConf. ◇ A przywiązany(e) (1). ◇ L przywiązany(m) (2). ◇ pl N m pers przywiązani (3). subst m (praed) przywiązany(e) (1), przywiązany (1) FalZioł (1:1). f i n przywiązany(e) (6). ◇ G przywiązanych (1). ◇ A m pers przywiązany(e) (1). m an przywiązany(e) [cum sb: konie a osły] (1). subst przywiązany(e) (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: przywiązany od kogo (1).

Sł stp s.v. przywiązać, Cn s.v. macica winna, uwiązany, Linde XVIII w. s.v. przywiązać się.

Przymocowany (zwykle przez wiązanie), przytwierdzony, związany, skrępowany; łączący się z czymś; alligatus Vulg, PolAnt, Modrz; vinctus Vulg; astrictus Mącz; affixus Modrz; religatus Calep; aptatus, iugatus Cn [w tym: do kogo, do czego (34)] (64) : Diaſcorides powiada iż Agatek pomaga gdy kogo niedzwiadek wkąfi: przywiązany/ albo z wodą pomazać/ zarazem boleć vſmierza FalZioł IV 46d; Szlifmy byli do obozu Syriyſkiego/ y nienálezliſmy tam żadnego człowiekâ/ iedno thylko konie á ofly przywiązane/ a namoty rozbite. Leop 4.Reg 7/10, Iudith 6/10; Miedzy ktorymi [trybunami] zâwždy ieden był przełożony/ [...] przed ktorym teſz znâki mieyſkie noſzono/ to iest/ miotły przywiązane do ſiekier BielKron 119; Iugalis, Iârzmu poddâny albo przywiązany. Mącz 177a; Astrictus, Przipięty prziciâgniony/ przywiązany. Mącz 421c, 11a; RejZwierc 34; á gdy ná ſłupie [ſw. Symeon Słupnik] mieſzkał/ [...] á zchodzić przedſię ná doł niechciał: âle żeby mógł ſtać/ drâbinę do ſłupâ przywizał/ y ná niey nie tylo wſpârty/ âle teſz y przywiązany/ czterdzieſci dni poſtu przetrwał. SkarŻyw 29; Calep 409a, 908b.

przywiązany u czego (1): A gdy będzie [kamień adamas, tj. diament] przywiązany v lewey myſzki [= mięſnia, muskułu], nieprziiaciele zwiçiężyć czyni/ beſtie niewziçiązone: vpokarza/ przeciw Latawczom/ y inſzem widzeniom: pomaga FalZioł IV 46c.

przywiązany komu, czemu (2): oczy niedzwiedzie wylupione/ á na lewe ramię człowiekowi przywiązane/ quartanę wleczaią. FalZioł IV 13d; Colon – Ielite wielkie pod zołatkim leżące, przywizane nerce prawey. Calep 217a.

przywiązany(y) na co (6): Słoniny iego [wieprza] warzone/ przywiązane na thakieſz rany/ barzo prętko goiâ. FalZioł IV 3d; Teſz maſło wylupokane/ w ſkorupie wloſkiego orzechu przyłożone y przywiązane na pępek, Czyſte k temu [zapieczeniu dziecięcemu] lekarſtwo. FalZioł V 38v; Teſz piſze ieden lekarz/ iż gdy będzie członek tajemny lifi/ tho iest lifie ſtroie: przywiązane na głowę bolącą/ wſzythkiey głowy/ y poł głowy bolenie odeymuie FalZioł V 75v, IV 13d, 48a; Ná wierzch

mu dał [pustelnik księciu akwitańskiemu *Wilhelmowi*] grubą włościenicę/ y przyłbicę ná głowę tak przywiązaną/ iżz się ziąć nie mogła. *SkarŻyw* 166.

przywiązany pod co przez co [= *w poprzek czego*] (1): Opifuie támże [autor] niektore męki wedle Práva miánowicie/ przes ciągnienie powrozmi/ gdy złoczyńcá nágo [...] ná węfłszy ławie niż ciało iest/ bywa pod pachę przes pierśi przywiązany *GroicPorz* iiv.

przywiązany w co (1): *RybGęśli* C4v cf »łańcuchem przywiązany«.

przywiązany gdzie (1): Oto gdy szofly Anyoł w thrąbę zątrąbił/ włyfzałem głos z iednego rogu ołtarzá złotego/ ktory stał przed oblicznością Bożą/ mówiąc do szofthego Anyoła kthory miał trąbę: Rozwiąż czterzy Anyoły/ ktorzy są przywiązani ná rzece wielkiej co ią zową Eufrates. *RejAp* 81.

W charakterystycznych połączeniach: przywiązany(y) na głowę (2), *na pępek* (2), *na ramię, na rany; pod pachę przywiązany; przez pierśi przywiązany; w skałę przywiązany*.

Wyrażenia: »łańcuchem przywiązany« (1): Nie tak był bolem teklwym tągány/ W ikąłę ląncuchem śmiertnym przywiązány/ Zmysłny Protheus/ gdy mu krzywonośy Klwał pták żywemu wątrobę/ płęć/ włoły. *RybGęśli* C4v.

»k(u) słupu, do słupa przywiązany(y)« (2:1): O Panie Iezu námiłościwśly/ ienżes ku flupu przywiązán/ ij też biczowán bytz ráczyles. *OpecŻyw* 128; *ArtKanc* E9; [*Byłeś, Panie Jezu Chryste*] nágo do słupá/ zá rozkazaniem Piłatowym przywiązány/ okrutnie aż do krwie/ obficie wylaney/ biczowány *LatHar* 274.

Przen (38) : Dzieci á szaleni y drudzy im podobni/ grzelzą z niewiádomości y z głupstwa. Zás ktore namiętności cíną/ tych iákoby do śwych vczyńkow przywiązane trzymią. *ModrzBaz* 67.

przywiązany przy czym (1): Pamięć z wieki mieszkana/ ná tę myśl tu godzi. A to sobie požądnie w myśl swoię wlepiłá/ Y wiecznie przywiązana przy niéy/ chce/ by była Zylá wiary y cnoty dowcipu ściągłego. *GosłCast* 9.

a) Przyrośnięty (1) : Tákże y w drzewiech widziemy/ że wiele latorośli do gąłęzi/ wiele gąłęzi do pniá/ wiele pniow do korzeniá iednego są przywiązanych/ áby się tak wśzyftkie stowárzyły/ á wilgotności z korzeniá vczeńnikámi być mogły. *WujJud* 123v.

b) Niemogący opuścić danego miejsca (2) :

Wyrażenie: »do miejsca przywiązany« (1): á więc tak do tego mieścá [*po prawicy Boga Ojca*] ma być [*Chrystus*] przywiązany/ żeby zaráz ná infzych mieścách nie w oney włafney ośobie/ iáko iest w niebie ále pod ośobą chlebá cieieleśnie dziwnym á nieogárniony^m obyczaiem być niemiał? *WujJud* 71v.

α) O chłopie pańszczyńnianym (1) :

Wyrażenie: »do ziemi przywiązany« (1): Káždy baczyć może że żywot kmiecy nie iest od niewolniczego rozny: do ziemi á do pługá wśtawicznie są przywiązani [*terrae et vomeri affixi sunt*]: ná káždy dzień ábo sobie ábo Pánu robią. *ModrzBaz* 124.

c) Nerozłączny z kimś a. z czymś (4) : WSpomoż mię/ Pánie BOże moy: ábowiem nieprzyacięle moi/ obtoczyli dużę moię/ ciało/ świat/ y dyabeł. Od ciála vciec nie mogę/ áni go od siebie odpędzić: z sobą ie nośić mużę/ bo do mnie iest przywiązane. *LatHar* 587; Iestli dużá/ ktora iest z náture y z stworzenia śwego do ciála przywiązana/ bez ciála żyie: pewnie do swoiey náture/ to iest do ciála się wroci/ ná dzień/ ktory zowie Pan przywroceniem wśzytkiego. *SkarKaz* 384b.

α) O Eucharystii (2) : Mniemanie Papięskie y Luterskie o ćiele Chrystułowym z chlebá wczynionym/ ábo do chlebá przywiązanym/ nie zgadza się z właśnością inšzych Sákrámentow *CzechRozm **2, 263 marg.*

d) Wchodzący w związki polityczne (1) :

Wyrażenie: »[komu] przymierzem przywiązany« (1): zřtrzymánié bowiem wiary nie łowy/ ále iftotą praw y przymierza łzacować mamy. Bo iefliże owé przymierzem łpoioné zowiemy/ które iednąż wiará przymierzem wiąże: á którakolwiek z tych łtrón przymierze zgwałci/ táż ie téż łamie: iákóž tedy to przy tym łtác ma/ ábyś wálzá kró: M. to rzéc mógl/ žés Turczynowi przymierzem przywiązany/ ponieważ wálzá Kró: M. baczy/ że zewłżąd mieczá podnoši/ y ná wálżę Kró: M. łzturmuie? *OrzJan 113.*

e) Połączony małżeństwem (5) :

W przeciwstawieniach: »przywiązany ... odwiązany, rozwiązany« (2): Przywiązaneš kżenie/ nie łzukay rozwiązánia: Odwiązaneš od żony/ nie łzukay żony. *BudNT 1.Cor 7/27; WujNT 1.Cor 7/27.*

Wyrażenie: »przywiązany do żony, k żenie« = *alligatus uxori PolAnt, Vulg (2:1):* Przywiązaneš do żony/ niełzukayże rozvodu *KrowObr 140v; BudNT 1.Cor 7/27; WujNT 1.Cor 7/27.*

α) Podlegający, poddany prawu małżeńskiemu (2) :

Wyrażenia: »przywiązana do mężá« (1): Abowiem niewiálťá która ma mężá/ poki mąż żyw obwiązána iefť zakonowi (*marg*) mężáta przywiązána iefť zakonem do mężá żywego. (-) *WujNT Rom 7/2.*

»przywiązany(y) zakonowi, zakonem« = *alligatus legi Vulg (1:1):* Niewiálťá przywiązána iefť zakonowi/ ták długo iáko mąż iey żyw: á iefłliby vmárł mąż iey/ wyzwoloná iefť od zakonu: kogo chce niechay poymie *Leop 1.Cor 7/39; WujNT 544 marg.*

f) Myślący tylko o czymś (3) : ktorego [*pożytku*] będzieli chciał Dworzánin doić/ muši s tych opłotkow wyniść (gdyž to iefť iáko przywiązánym być do iedney telko rzeczy) á od obaczánia czudnošći w iednym cieie/ połthápić do obaczánia czudnošći we wšyztkich ná łwiecie rzeczach *GórnDworz Mm4v; [šw. Epifaniusz mówi do króla:]* Ia ćiebie náuczam: á ty náuki mey nie przyimuiefť: bądź iedno łpráwiedliwym/ połmákuiefť náuká moiá/ przyimiefť iá/ y wniefť fię vkochałz. ále myšł twoiá do šwiátá y brzuchá przywiązána iefť. *SkarŽyw 453; SkarKazSej 668a.*

g) Uważający coś za ważne (i przestrzegający tego) (4) : Abowiem košćioł Šwięty krzešćiańłki/ iefť tylko przywiązany do łámego łłowá Božego/ ktory iefť táł ná tym mieyłcu/ kędy iefť łlowo Bože prawdziwe. *KrowObr 23v; Bo iefłliž Michał š. złemu łzátánowi nie ważył fię złorzeczyć: ná Bogá to co go od niego potkáło wkłádáiac: [...] ázaž fię y X(iędu) K(anonikowi) nie godžiło ná to mieć bácžnošći? ázaž nie łłufłżniey było y nas Bogu/ przed ktorym káždy y łtoi y vpada/ zołťáwić y przá łwoię ktorą przeciw nam zácžął nań włóżyć [...]? Ale mi podobno po Rzymłku [*ksiądz kanonik*] přętko odpowie: Iž on nie iefť Aniołem duchem niešmiertelnym y šwiętył iáko Michał: przetož tež do iego połtępku przywiązany być nie može. *CzechEp 100; Do zakonu tedy Božego piłanego/ pod łtárył tełťamentem/ lud Izráelłki/ przywiązány był/ od ktorego/ áni ná práwo/ áni ná lewo/ vchyláć fię nie miał NiemObr 71.**

Wyrażenie: »do słow przywiązany« = *trzymający się ściśle pierwotnego tekstu (1)*: gdyż nie Máteufz tytko/ ále zgoła wżycy nowego testámentu Piárze/ nie byli ták do słow przywázáni/ żeby oneyże rzeczy [tj. *tekstu Mojżesza*]/ słowj inżymy pokázác nie mogli: ábo przynamniy wzmiankę iey vczyńić [...] á w tym czytelniká do pierwfzego o teyże rzeczy pińania odeślác *CzechRozm* 126v.

h) *Oparty, zasadzający się (1)* : Teraz przed lat kiládzieśiát nástąpiły herezye ná Kátholická ś. wiárę/ ná ktorey to krolestwo záśiádło: y ná kápłánítwo/ do ktorego tá Rzeczpośpolita przywázána iest *SkarKazSej* 681b.

i) *Uzależniony od czego (1)* : Przetoż wżycy wrzędy y poślugi kościelne/ do pośtanowienia y rośkazania Páníkiego sł przywázáne. *WujJudConf* 150v.

j) *Odnoszący się, dotyczący (4)* : *CzechEp* 296; A iż obietnice y przywileie dáne Apośtołom/ nie do ośob ich/ ále do wrzędow sł przywázáne ná wieki. Przetoż Biskupi y páłterze y kościoł pośledni wżycykh wiekow mieli y máią tegoż Duchá S. ich ípráwuiącego/ ktorego mieli Apośtołowie y kościoł pierworodny. *WujNT* 366; Iednoż to dobro do nas [*do białychłów*] przywázáne liczę/ Zechmy mátkami díatek/ á potomkóm domy Rośkwitłé zośtáwuięm/ przez ten wiek znikomy. *GosłCast* 45.

przywiązany przy kim (1): Lecz która [*córká*] pokorna A niewyśtáwna w mowie/ y niebárzo dworna/ Tę lámá íczérość ítrzeże zmiéśzána íkromnościá. Y by mi to był Bóg dáł/ íwá ku mnie życznościá/ Aby ten przykád przy mnie był ták przywázány Zośtál/ byłábym íście króm wżelkíey przygány. *GosłCast* 46.

k) *Właściwy komuś (2)* : Y íelzche mowi [*Pismo św.*]: Głupśtwo iest przywázáne do fercá díećinnego: ále rozgá kárności wypędzi íe. *SkarKaz* 420a.

przywiązany komu (1): Acżkolwiek Pan Bog wżechmogący mogłby przez Duchá íwego íwiętego táiemnym oświeceniem przez ludzkíey pomocy (iákoż wżechmocność íego żádnemu ítworzeniu nie íelth przywázána) wżycykh íwiát odnowić/ y Kościoł íwoy rzádzić *RejPosRozpr* b3v.

l) *Ograniczony przestrzennie lub czasowo, niedziałający gdzie indziej, nie dotyczący innych okoliczności (8)* : ACżkolwiek Nabożeńśtwo Chrześciánískie nie íest przywázáno do czáfu iákiego/ wżákże bez porzádneho rozłózenia czáfu z pożytkiem ípráwowáne być nie może. *WujJudConf* 188; Y dla tákich cíeleńnych względow/ vfáli [*Żydzi*] íámi w íobie/ iákoby Bog y Chríśtus do nich nierozdzielnie był przywázány *WujNT* 517.

przywiązany komu, czemu (1): Ty włáńnye [*przykazania obrzędowe*] íámym żydom fluzýły/ y to nye wśfem/ áłbo nye wśfedy/ áłbo nye záwśfe. Ale ośobam/ myeyfcom/ y czáłom pewnym y inym okolicznoścyam od Bogá íámego przywáśfczone/ á yákoby przywázáne były *KromRozm II* k4.

przywiązany ku czemu (1): Bog mowie/ iż ich [*Żydów*] tym dla ich złości pokárał/ że im ziemię dárowáná y práwá oney ziemię/ y nabożeńśtwo ku niey też przywázáne z garści wydárł *CzechRozm* 84v.

Wyrażenie: »przywiązany do miejsca« [*szyk 2:2*] (4): *KrowObr* 29; gdyż Biskup káždy/ wedle náuki słowá Bożego/ y świádectwá Doktorow ítárych/ y kánonow przednieyżych/ do pewnego mieyfcá przywázány íest. *NiemObr* 54, 50; *WujNT* 318.

a. *O pędach roślin: przywiązany do podpory; maritatus, maritus Cn (1) : Pedatus, Sustentaculo sive pedamento firmatus, ut vinea pedata – Do tik przywiązani. Calep [768]b.*

Synonim: przyciągniony.

Cf PRZYWIĘZAĆ

MPi